

Prof.Dr. İ. Y. Kraçkovski'nin Kur'an Tercümesi Adlı Eserinin 1986 Yılı Baskısının Önsözü*

Yazan: P. GRANEVİC

Çeviren: Nergiz RESİDOVA**

Yayına Hazırlayan: M. Kemal ATİK***

Prof.Dr. İ.Y.Kraçkovski'nin Kur'an'ı Kerim'i Rus diline çevirisinin Doğu Edebiyat Yayınevi tarafından 1963 yılında yayınlanması ile bilimsel ve kültürel hayatımızda büyük bir olay haline gelmiştir. Bunun nedeni, tarihi ve kültürel değeri çok büyük olan Kur'an'ın dünya edebiyatının tek abidesi ve Müslümanların mukaddes kitabı olmasıdır. Doğu halklarının manevi ve toplumsal gelişmesine sağladığı etki ölçüsünde Kur'an bütün insanlığın kültürel mirası olmuştur. Kur'an evrensel kültür tarihinin mirası olan eski Ahit ve yeni Ahit ile aynı seviyededir. Bu tercümenin ülkemizin pek çok okuyucusunun dikkatini çekmesi tabiidir. Büyük Sovyet Müsteşiriki Kraçkovski'nin bu tercümesinin ölümünden (ö.1951) sonra yayınlanmasını bütün dünya uzmanları ilgiyle karşıladılar. Bu esere insanların hassas reaksiyonları, Kur'an'ın itina ile doğru bir şekilde yorumlanan modern tercümesine ne kadar ihtiyaç olduğunu göstermektedir. İslam medeniyetinin, çağdaş medeniyetin oluşmasına katkıda bulunması, Doğu Müslüman halklarının siyasi ve sosyal gelişmesinde önemli rol oynadığı görüşleri, onların manevi hayatının temel esaslarına ve İslam ideolojisine dikkat çekmektedir.

Kur'an'la tanışma, insanlığın manevi diyalog ortamının oluşturulmasında önemli rol oynamaktadır. Kur'an İslam dininin temelidir. O milyonlarca insanın yaşantı ve hareket tarzlarını, adet ve geleneklerini açıklayan dini, ahlaki ve hukuki kuralları kapsamaktadır. Kur'an, fert ve toplumsal ibadetlerde, devlet ve aile merasimlerinde ve günlük hayatın herhangi bir parçasın-

* Bu metin Prof.Dr. İ.Y.Kraçkovski'nin, *Kopah*, Ans-Print, Moskova, 1990, s. 7-15, adlı Kur'an'ın Rusça Tercümesi 1986 yılı baskısı için yazılan Rusça önsözün Türkçe'ye çevirisidir.

** Ahmed Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Master Öğrencisi 2000.

*** Prof.Dr.K.S.Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, e-mail: m_kemalatik@hotmail.com

da okunur. Kur'an'ın kelime ve deyimleri, Müslümanların milliyetine bakmadan edebiyatlarına ve günlük dillerine girmiştir. Kur'an'ın tarzı ve motifleri doğu Müslüman halklarının edebiyatında mevcuttur. Burada eski Ahit ile İncilin analojisinin olduğunu söylesek yerinde olur.

Krackovski'nin Rusça'ya çevirdiği Kur'an'ın yayımlanması, ülkemizdeki İslam medeniyeti ve tarihinin incelenmesine önemli katkı sağlayarak Kur'an'ın muhtevası hakkında da geniş bilgi vermiştir. Bu eser aynı zamanda İslam dünyasındaki tarihi olayları ve doğulu Müslümanların hayat tarzlarının daha doğru anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Böylece müsteşrikler, dinler tarihçileri ve İslam tarihçileri yararlanabilecekleri bir esere sahip olmuşlardır. Doğru ideoloji tarihiyle ilgilenen okuyucular evrensel anlamda bu eşsiz esere kavuştular. Bu eserin her yerde çok ender bulunabileceğini söylememize bilmem gerek var mı?

Ayrıca bu eserin 1963 yılındaki yayını okuyucular arasında hayal kırıklığı yaratarak, tercümesindeki pek çok kavramın da anlaşılması bazı zorlukları doğurmuştur. Bu eserin özelliklerini ve temel meselelerini açıklayan bir girişin ve ilmi mülahazaların bulunmayışı teessüfle karşılanmıştır. Kendilerince haklı olan bu sitemler, yayının ve tercümanın otoritesine göre ise haksızdır. Fakat okuyucuların bu düşüncelerinin sebebi, eseri yanlış anlamalarından kaynaklanmaktadır. 1963 yılındaki baskıda redaktör ve basıma hazırlayanlar gerekli izahı yapmışlardı. Ancak anladıkları şekilde yaptıkları bu izahlar, daha detaylı yapılmalıydı.

Öncelikle söylememiz gerekir ki Rus dilinde yazılan bu tercümenin yanlış anlaşılmasının sebebi, kutsal bir özelliğe ve derin manaya sahip olan bu eserin çağların birleştiği bir devirde yani; kabile hayatından sınıf yaşamına geçildiği ve dünya görüşlerinin değiştiği bir devirde ortaya çıkmasıdır.

Kadim Arabistan'da kabile toplumlarının manevi değerlerinin çoğu bizim düşünmemize göre kaybolmuştur. Genellikle bu değerler Orta Çağ Müslümanlarının düşüncelerinde bile yok olmuştur. Bunun sebebi, o zamanki kültürel yaşamın devam etmemesidir. İslam dini putperestliği reddederek ortaya çıkmaya başlamasıyla ruhani temellerinin devredilmesi sona ermiş ve Arapların yeni nesilleri dahi kendi atalarının ideolojisini anlayamıyorlardı. Değişik kültür ve ideolojilerle yaşayan ve Arap olmayan halklar Kur'an'ın anlaşılmasında daha çok zorlanıyorlardı. Kur'an'ı ilk açıklayanlar anlaşılma-

sı zor olan ayetlerin açıklanmasında, ya basit gramer formüller kullanarak ya da Yahudi ve Hıristiyan dini folkloriğine dayanarak uydurma açıklamalar yapmışlardır.

VI. ve VII. yüzyıllarda Arabistan'daki putperest kabile topluluklarının dini bilinç ve ibadet gelenekleri gibi unsurlar çağdaş bilimlerde belirsizdir. Hz. Muhammed bu unsurları Kur'an'a atfederek reddetmekle beraber aynı zamanda ilham kaynağı olarak da kabul etmiştir. Bütün bunlar Peygamber'in düşünce ve hissiyatını anlaşılmasız kılmıştır. İslam öncesi Arabistan'daki zengin şiir mirasına rağmen, yerleşik ve göçebe kabileleri Hıristiyanlığı ve Yahudiliği kabul eden bedevi kabilelerinin zengin folkloru kaybedilmiştir. Yani, mitolojik destanları, Arabistan'da Mekke ve Medine'de yaşayan Yahudi ve Hıristiyan topluluklarının dini rivayetleri yok olmuştur. VI-VII. yüzyılın başlarında Arabistan'da Hz. Muhammed'in de katıldığı Peygamberlik ve Allah'ı arama hareketlerine ait olan dini folklorla ilgili fazla bilgimiz yoktur. İşte bu durum yani kültürel ve ideolojik hareketler Hz Muhammed'in Peygamberlik ilhamının duygu ve düşünce ortamını oluşturmuştur. Peygamber ve onun dinleyicileri her zaman bu hareketlere başvuruyorlardı. Hz. Muhammed'in kabilesinden olanlar, O'nun anlattıklarına, 'ecdatların uydurması, biz bunu başkalarından duymuştuk' diye cevap veriyorlardı. O zamanki Arabistan'ın kültürel folklorunu bilmeyişimiz Kur'an'ın birçok yerinin anlaşılmasına ve tercüme yapılmasına engel olmaktadır.

Kur'an'la ilk tanışan okuyucular ondan kompozisyon bütünlüğü olan edebi bir eserle karşılaşmayı bekleyip, Kur'an'ı, İslam akaidini sistemli bir şekilde açıklayan ilmi tez gibi görüyorlardı. Hâlbuki Kur'an, kendiliğinden oluşan bir eserdir. O, konuşma ve vaazlardan, öğütleyici ve suçlayıcı Peygamber ilhamından, eski halkların ibret verici hayatlarından ve onlara gönderilen Peygamberlerin hikâyelerinden, yalvarışlarından, güzel ahlaktan, hukuki geleneklerden, ibret verici tarihi ve dini hikâyelerden meydana gelmiştir. Kur'an'da anlatılan bu konular, 20 seneden fazla yani; 610'dan 632 yılına kadar çeşitli topluluklarda belli sebepler neticesinde veya çeşitli olaylara bağlı olarak bazen hiç sebepsiz, sadece duygularla ortaya çıkan durumlar anlatılmıştır. İlk nazil olan bölümler (ayetler); itiraflar, herkesin toplanacağı mahşer günündeki kaçınılmaz cezalar, mükâfatlar ve tek Tanrı'nın ulu kudreti hakkındaki gizemli anlatımlardan oluşur.

Kur'an'ın muhtevası karma karışık ve çok yönlüdür, bu iki durum Kur'an'ın anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Dini, felsefi ve hukuki eser olarak Kur'an, VI. Asrın sonu VII. asrın başlarındaki Arabistan'ın eşsiz, tarihi, medeni ve sanatsal değere sahip olan bir eseri olarak kabul edilir. Hz. Muhammed'in şahsiyetinin olgunlaşma evrelerini, yeniçağın insanı ve akaitçisi olarak gösteren bir belgedir. Kur'an, Arap dilindeki ilk nesir yazılarından biridir. Allah'ın emri olarak kabul edilen Kur'an Arap halklarının edebi dilinin oluşmasında ve onun Asya ve Afrika ülkelerine yayılmasında çok büyük rol oynamıştır.

Kur'an, sözlü olarak ortaya çıkmış, ezberlenip aktarılacak Muhammed'in hayatta olduğu zaman ve onun vefatından sonraki dönemde de devam etmiştir. Arabistan topluluklarının bütün edebiyatı hep ezberleniyordu. Bu Arabistan medeniyetinin özelliğini göstermektedir. Olağanüstü güce harf değil, kelime ve sesler sahipti. O devirde olan Arami, Asuri, Nabati, Himyeri ve yeni oluşan Arap yazıları genellikle ticari ve siyasi belgelerde kullanılmıştır.

Sahabelerin hafızası 25 yıl boyunca aniden ortaya çıkan vahiyleri muhafaza ediyordu. Her vahyin tek ve son olduğu zannedilmiştir. Vahiyler rastgele yazılmıştır. Vahyin esas bölümü ezberlenip devrediliyordu. Bunun bazı bölümleri belki bizzat Hz. Muhammed tarafından veya sahabeler tarafından unutulmuştur.

Rivayetlere göre ezberlenen ve özel yazılarda muhafaza edilen Hz. Muhammed'in vahiyleri 651 yılında bir araya toplanmıştır. Bu bir araya toplanan metin gerçek ve bütün olan Allah'ın sözleri olarak kabul edilmiştir. Kutsal değerlere sahip olan bu metinler bugüne kadar değiştirilmeden devredilip bugünkü Kur'an'ın şeklini almıştır. İslam âlimleri ve çağdaş araştırmacılar şunu belirtmektedir: Kur'an Hz. Muhammed'in gerçek sözlerinin tekrarıdır. Bazı ayetler bozuk halde devredilmiştir. Bazı bölümler ve sureler ise çeşitli zamanlarda söylenen sözlerden oluşmuştur. Gerçek metin olarak kabul edilen Kur'an'ın ayetleri sureyi oluşturup belli bir prensip olmadığından rasgele sıralanmıştır: İlk önce en uzun sûreler (Fatıha sûresi istisna) sıralanıp onları kısa sûreler takip etmiştir. Bu sıralama sureler arasındaki mantıksal bağın oluşmamasına sebep olmuştur. Bazen sureler içerisinde, bazen gerçekten, bazen de zannedilerek karışıklık ve farklılık olup kutsal kitap üslubu

uyumu yoktur.

Çevirmene suç olarak isnat edilen Kur'an'ın anlaşılammaması gerçeğinde ise onun yeni bir özelliğiyle izah edilir. Kur'an; uzun zamanlara yayılan Hz. Muhammed'in kendi kendisiyle diyalogundan, Tanrı ile Muhammed arasındaki diyalogdan, Allah ile insanlar arasındaki diyalogdan (Allah kendi adından ben ve biz olarak bahsetmiştir), Muhammed ile sahabeler ve putperestler, Mekkelilerle Medineli Yahudiler ve Hıristiyanların diyalogundan, tek Tanrı'ya inanan ama onun doğruluğunu kabul etmeyenlerin diyalogundan, Tanrı'nın kutsal sözünü duymak isteyenler ve vaaz veren Peygambere öfkeli bir şekilde gülenlerin arasındaki diyalogdan oluşmuş olup; belli insanlara, belli durumlarda hitap edilen canlı bir konuşmadır. Ama ne bu insanlar ve ne de bu durumlar hakkında hiçbir bilgimiz yoktur.

Ayrıca Kur'an'da sadece bir tarafın konuşması sunulmaktadır. Yani; belirsiz toplumlara karşı söylenen, Hz. Muhammed'in yakınlarının bile ne zaman ve niçin söylediğini bilmediği konuşmaları, ona karşı yönlendirilen suçlamaların reddedilmesi, kendi ümmetinin sorularına verdiği cevaplarıdır. Mesela, Kur'an'ın birkaç ayetinde Muhammed, ona hitap edilen sözleri tekrarlayıp inkârcıların sorularına kendisi ve Allah cevap veriyor.

Yukarda belirtilen sebepler neticesinde meydana gelen ayetlerin, belirsiz kinayelerin, sebepsiz benzetmelerin Kur'an'da bulunması, orta asırlarda Kur'an'ı tefsir eden yeni bilim dalının ortaya çıkmasına sebep oldu. Bu bilim dalıyla ilgili çok ilmi eserler yazılmıştır. Buna rağmen birçok kelimelerle deyimlerin gerçek anlamı ve Kur'an'ın birçok yerinin meali hâlâ belirsiz kalmaktadır. Bu durum, asıl metnin gerçek anlamını vermekle mecbur olan mütercimleri zora sokmuştur.

Prof.Dr. Kraçkovski'nin planladığı Kur'an'ın Rus diline çevirisi ilk aşamada baskıya hazır olmayan halde yapılmıştır. Kraçkovski'nin arşivlik belge olarak "seçilmiş eserlerinin" yayımlanmasından dolayı 1963 yılında bu çeviri de yayımlanmıştır. Basım evleri bu işi yaparken çevirinin Arapça orijinalini tam olarak yansıttığını ve Kur'an'ın ilmi düzeyde tercüme edilmesine yardımcı olacağını düşünmüşlerdir. Bunların öngördüğü bir olgu da yaklaşık bir asır önce (1878 yılında) basılan ve eşsiz olan G.S. Sablukov tarafından Arapça'dan doğrudan doğruya Rusçaya yapılan çevirisi çağdaş ilmin ve bugünkü okuyucuların taleplerine cevap vermeyen bir eser olarak kabul

edilmiştir.

Gerçekten Krackovski'nin çevirisi, Kur'an'a aykırı olan Hıristiyan deyimleriyle ve eski dille yazılan, sadece Tatar ilahiyatçılarının açıklamalarıyla anlaşılan Sablukov'un çevirisine göre ileriye atılan bir adımdı. Krackovski'nin amacı, Kur'an'ın anlamına ve kelimelerin kullanılış biçimine dayanarak imkânınca özel sözlükleri ve kuralları kullanmadan, özellikle de tefsirlere bakmadan Kur'an'ın içeriğini Rusçaya çevirmektir. İşin bu aşamasında Krackovski Arap metninin kelime kelime çevirisini yapıp veya orijinal cümle yapısını koruyarak tam anlamını çevirmiştir. Üsluplu ve edebi şablonlardan kaçınmak için az kullanılan Rusça kelimeleri ve deyimleri kullanmıştır. Sonradan araştırdığı zaman yazdığı bu yerler onları daha da güzelleştirmek için dikkatini çekecekti. Şu anda bu yerler Kur'an'ın anlaşılmasını zorlaştırıyor. Vaktin gösterdiği gibi çevirinin bu baskısı yerinde olup ve ülkemizdeki Şarkiyat bilimine çok büyük fayda getirdi. Yukarda belirtilen eksiklere rağmen bu çevirinin ilmi manası, Krackovski'nin teklif ettiği yeni metotlarında ve Arapça çevirisinin filolojik yönünden tam olmasındandır. Arap dili ve edebiyatını çok iyi bilen Krackovski'nin çevirisi, gelecekte Rus diline yapılacak olan bütün tercümelerin temeli olmaktadır. Bu güne kadar değerli olan onun çevirme metotları, en karmaşık ve çevirmesi zor olan eserlerden birinin objektif anlaşılmasının tek yolu olarak kabul edilir.

Krackovski Kur'an'ın basımında kendi "edebi metodunu" kalıplaştırmamış ve uygulamamıştır. 20. ve 40. yılların başında okunan derslerin özetlerinde belirli çevre ve toplumun özellikle Arabistan merkezinin yerleşik hayatı ile ilgili metinde Kur'an'ın öğrenilmesi ve yorumlanması belirtilmiştir. İlmî araştırmacı kabiliyetine sahip bir filolog olan Krackovski, Kur'an'ı edebi ve Muhammed'in yaşadığı zamandaki dilde korunan bir eser olarak benimsemiştir. Bu yaklaşımda, tercümenin oluşması için 20. ve 40. yıllardaki yenilikçi ve faydalı olan metodu kullanmıştır. Bu yaklaşım o zamanda olduğu gibi bu günde de tam olarak gerçekleşmemiştir. Sonuç olarak bu metot testoloji problemlerin seçiminde ve aynı zamanda Kur'an'ın açıklanmasında ortaya çıkmıştır. Bu metot, Hz. Muhammed dönemindeki yerleşik toplumun ve bugüne kadar korunan bedevi nazım eserlerinin, V-VII. Asrın başındaki bedevi edebiyatının ve İslam dinini olgun yaşlarda kabul eden Muhadram şairlerin eserlerinin geniş kullanılmasına sebep olmaktadır. Orta

asırlardaki ekzozetlerin çok ciltli eserlerinde değil, Kur'an'ın anlaşılmayan yerlerinin izahını burada aramamız lazım. Bu belgeler Muhammed'in kabile toplumunun geleneksel, sosyal ve kültürel dilini nasıl idrak ettiğini, dil ve ideoloji dalındaki onun yeniliklerini objektif olarak değerlendirmek için yeni ölçütler bulmaya yardım ediyor. Bunun için diyebiliriz ki, İslam'ın ilk çağlarında İslam müfessirleri, Kur'an'ın bazı kelimeler ve deyimlerinin gramatik şeklini ve manasını izah etmek için İslam öncesi nazmını çok kullanmışlardır.

D.Kustlinger, K. Kaştaleva ve daha sonra devam eden M. Bravman'ın Kur'an'ı araştıran eserleri, bu Kur'an'ı çevirme ve araştırma yönteminin çok faydalı olduğunu göstermektedirler. Asıl metnin anlamının çıkarılması metodunu Kur'an'ın doğru ve ilmi çevirilerden biri olarak kabul edilen R. Paret'in tercümesinde kullanılmıştır. R. Blachère, Kur'an'ın Fransız diline çevrilmesinde çok faydalı oldu. Ama Kraçkovski'nin tasarımıdaki yöntem ve düşünceleri tam olarak gerçekleştirilmemiş halde kalıp, onunla yapılmış çeviri ilmi ve edebi bir şekil alamamıştır. Özellikle Kur'an'ın, Kraçkovski'nin 20. 40. yıllarında öğrencilere birkaç defa okunan özel Kur'an derslerindeki bölümler, iyice değerlendirilmiştir.

Bunlar: 1, 9, 12, 19, 36, 44, 56, 62, 66, 69, 73, 74, 76, 78, 80, 81, 82, 85, 87, 91, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 105, 109, 111, 112, 113, 114, surelerdir. Bu baskının hazırlanmasında Kur'an'dan alınmış Kraçkovski'nin basım işlerinde gösterdiği parçaların tercümesi de hesaba katılıyordu.

1963 baskısına eklenmiş "Mülhaza" bölümünün bilgileri, tam olarak mülhazalar halinde gelmemiştir. Bunlar, Kraçkovski'nin yapılacak çeviri işleri ve onun durumundan dolayı yorumlanması gerekiyordu. Eğer toplanmış bilgilerin muhtevasına ve tespit edilen özel edebiyatın şekline göre fikir yürütürsek, yorumlar bilhassa tarihi ve filoloji olmalıdır. Bu, Kur'an bölümlerinde olan tekstoloji ve kronolojinin, Arap folkloru ile Yahudi ve Hıristiyanların gerçekliği şüpheli eserlerle bağlantısının, tarzı ve örnekli sistem özelliğinin, aynı zamanda kültürel ve etnoğrafi gerçeğinin meseleleridir. Bu malumatların geçen on senelik sürede ortaya çıkan dil bilimi ve kültürel tarihi araştırmaların neticeleriyle tamamlanması mümkündür. Ekseriyetle, Kraçkovski'nin toplanmış bilgilerinin ilmi önemliliği bu güne kadar saklanmıştır. Bu bilgilerde XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın başında bü-

yük Sami bilginlerin (Nöldeke, Bart, Bergsträsser, Follers, Pretz, Horovitz) temel tekstoloji ve linguistik çalışmalarının aynı zamanda Arabistan ve Sami çevresindekilerin dini ve kültürel tarihi alandaki araştırmaların neticeleri olarak ifade edilmiştir. Çalışmaların genel özelliğinin sebebini, metnin tenkidıyla, Kur'an terminolojisinin analiziyle bağlı olan sorulara cevabını müellifler, mukayeseli semitoloji ve yerleşik merkezlerin, esasen İslam'ın merkezi olan Arabistan'ın haricinde ortaya çıkan Yahudi ile Hıristiyanların edebi ve folklor geleneklerinde aramışlardır. Bu yaklaşımın meziyeti ve sınırlılığı, o zamanki metodoloji, tarih ve tarihi-filoloji ilimleri metodu'nun genel durumuyla şartlandırılmıştı. Krackovski de bu yaklaşımı takip ediyordu. Kur'an metnini açıklamadaki bu yaklaşımın noksanlığı, konuşmanın etimoloji ve semantik sınırlarından çıktığı da görülmektedir. Kur'an'a yapılan o zamanki araştırmaların sınırlılığı, Arabistan tarihinin etnoloji ve sosyal hareketinin, toplumsal bilinç evriminin ve III-VI. Yüzyıl sakinlerinin sosyal psikolojisinin incelenmesine bağlıdır. Kur'an'da, Allah'ın emrettiği hayat kaideleri ve tespit ettiği tesisler gibi, tüm Arabistan'ın sosyal ekonomik ilerlemesini belli edici gelişmelerde meydana çıkıyordu. Bu gelişmeler, yarımada'nın yerleşik ve göçebe halklarının parçalanmasına sebep olup, Kur'an muhtevasını oluşturan Mekke'den Hz. Muhammed'in konuşma ve vaazleriyle "Muhammed İnkılâbını" (K.Marks) hazırladılar. Arap tarihinin Müslüman ilahiyatçıların kalemiyle Avrupa ilimlerine de geçen Cahiliye ve İslam devirlerine parçalanması, Kur'an'a ait o zamanki tarihi ve kültürel araştırmaların temelini yerleştirmiştir. Bu parçalanma Arabistan toplumunun etno-sosyal ve manevi ilerlemesinin öğrenimini bozarak, İslam'ın ortaya çıkması ve dünya tarihinin fenomeni olan Kur'an'ın meydana gelmesinin izah edilmesini kaçınılmaz hale getiriyor. Böyle bir bakış İslam öncesi nazmında ki Kur'an tekstolojisinin, nesrin ve Hz. Muhammed'in çağdaşları ve hemşerilerine bırakmış geniş epigrafik bilgilerinin incelenmesi için, metodoloji önemini değerini bilmedir. Aynı zamanda Kur'an'ın tarihi ve medeni metninin yeniden kurulması için bilgilerin mukayeseli etnografi ve dini tahsilinin değerinin bilinmemesine de bağlıdır. Kur'an'da gösterilen dini şuurulara, sosyal psikolojiye, İslam öncesi dini kelimeler hazinesinin semantiğinde olan ilerlemelere de katkı sağlamıştır.

Ama Kur'an'daki meselelerin böyle anlaşılması, filoloji ile ve kültürel araştırmaların bu günkü seviyesi ile kabul ettirmiştir ve onu başka ilim

devrine ait olan Kraçkovski'den beklemek haksız olacaktı. Zaten, Kraçkovski'nin Kur'an şehrine ve çevirisine yakın olması için, ilmi düşünceleri ve araştırma metodunu değiştirmesi gerekiyordu. Hâlbuki muhafaza edilmiş bilgilerden, düşüncesini yerine getirmek için ne kadar hazır olduğunu bilmemiz mümkün değil.

Kraçkovski'nin yorumu, önceki baskılarında (1963.1986.1989) yerleşen bilgileri, ders özetleri ve başka detaylı bilgileri, bu baskıya alınmamıştır. Onlar XX yüzyıl başlarında, Kur'an hakkında ki ilmi durumunu ifade ediyor ve bilhassa bugün Milli Şarkiyat Tarihiyle de ilgileniyor. Böylece Kur'an metninin çevrilmesi ve şerhinin yapılması Kraçkovski'nin yaklaşım özelliklerini vasıflandırıyor